

לב להבין

הבנה ועיון במקרא על סדר פרשת השבוע

לב הדברים – ביאורי מקראות

בשווה בין כל היורשים. ויש להבין טעמה וענינה של חלוקה זו.

והנה ענין הנחלה והחלק בארץ ישראל לא היה כחלוקה מקרית גרידא, אלא כל שבט ושבט היה לו תפקיד וחלק מיוחד בעם ישראל, כמו שאנו מוצאים שהאריכה התורה בענין הדגלים שבכך נקבע צורתם של בני ישראל כצבאות השם, אשר לכל שבט ומשפחה היה חלק מיוחד בעם ישראל, ולכן גם כל אחד קיבל חלק ונחלה מיוחדת בכית השם.

ארץ ישראל ניתנה להם לישראל כהשלמת הברית של יציאת מצרים באשר זה היה תכליתה - לקבל התורה ולהיכנס לבית ה'. אבל לאחר שחטאו בני אותם הדור לפני המקום - לא זכו לנחול בעצמם את הארץ אלא רק בניהם אחריהם. אבל כל זכית הבנים בארץ מגיעה רק מכוח אבותם יוצאי מצרים והברית שנכרתה עמם. ולכך נקבעה צורת חלוקה זו - באשר בכך התקיים הדבר לאמיתו - למרות שבפועל הבנים נחלו את הארץ, אבל כל זכיתם הייתה רק מכוח אבותם.

וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרָשִׁינִי לְקֶהֱת מִשְׁפַּחַת הַקְּהֹתִי לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמִּרְרִי: (כו, נז)

המפרשים נתקשו שהרי כאן נמנו בני ישראל אשר להם נתחלקה הארץ - מבין עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בהם, ולאִיזה צורך נמנו כאן בני לוי אחר שלא היה להם חלק ונחלה בתוך בני ישראל.

והנה זה פשוט וברור שגם בני לוי נמנו על באי ונוחלי הארץ, רק שלא קיבלו נחלת שדה וכרם מסוימת אלא השם הוא נחלתם וחלקם היה חלק גבוה, ונתפרנסו ממה

לְכֵן אָמַר הַנְּנִי נָתַן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹם: וְהָיְתָה לֹא וְלִזְרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית בְּהִנָּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כה, יב-יג)

יש במשמעות הכתוב, וכן אמרו בגמרא, שלא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי, וצריך להבין מדוע קיבל דווקא דבר זה בשכרו - שזכה לברית כהונה.

והנה מצינו כעין זה גם לאחר חטא העגל לאחר ששבט לוי היו נאמנים לקב"ה וקינאו לכבודו להרוג את כל העובדים לעגל, ובכך הוכיחו את נאמנותם המוחלטת לקב"ה, זכו ונקבעה בהם העבודה. ואם כן גם פנחס, שעד עתה לא נתכהן כי לא היה בברית שנכרתה לאהרן ובניו בהר סיני ביום הקמת המשכן, אבל עתה שהראה את נאמנותו היחידה להשם ולדברו, מעשיו הוכיחו עליו שהוא ראוי לגדולה זו לעמוד לפני ה' לשרתו - ולכך ניתנה לו ברית כהונת עולם.

וַיִּדְבֹּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: לְאַלֶּה תַחֲלֹק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְרֹב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלְמִעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: אֹד בְּגוֹרֵל יַחֲלֹק אֶת הָאָרֶץ לְשְׁמוֹת מִטּוֹת אֲבוֹתָם וַיִּנְחֹלוּ: עַל פִּי הַגּוֹרֵל תַּחֲלֹק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֹב לְמִעַט: (כו, נב-נו)

לכאן יש סתירה במשמעות הכתוב אם חלוקת הארץ הייתה לשמות מטות אבותם - דהיינו לפי יוצאי מצרים, או איש לפי פקודיו - לפי הבאים לארץ. ורש"י הביא לבאר ע"פ דברי הגמ' ביש נוחלין שבאמת הארץ נתחלקה גם ליוצאי מצרים וגם לבאי הארץ, וצורת החלוקה הייתה על ידי שכל איש מישראל הבא לארץ קיבל את חלקו, וחזר והורישו כביכול לאבי אביו שהיה מיוצאי מצרים, ולאחר מכן חזרה הנחלה ונתחלקה

שבני ישראל העלו לגבוה, כמבואר בפרשת מתנות הכהונה, ולכך נמנו כאן יחד עם בני ישראל הבאים לארץ.

והנה במנינם של בני לוי אמר הכתוב: "וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא נָתַן לָהֶם נִחְלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וביאור העניין הוא שבני ישראל זכו כל אחד בחלקו על ידי כיבוש ומלחמה, ולכך נתחלקה להם רק לפי יוצאי הצבא לבני עשרים ומעלה, אבל בני לוי אשר חלקם הוא חלק ה' וזוכים לו מעצם היותם נמנים על השבט הנבחר, לכך כל אחד מהם מבן חודש ומעלה - מרגע היותו בן קיימא, כבר נמנה כחלק מהעם באי ונוחלי הארץ.

וּתְקַרְבָּנָה בְּנוֹת צִלְפָּחָד בֶּן חֲפֹר בֶּן גִּלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מִנַּשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מִנַּשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף וְאַלְהָ שְׁמוֹת בְּנֵיהֶם מִחֻלָּה נָעָה וְחֻלָּה וּמִלֻּכָּה וְתַרְצָה: (כו, א)

כל המתבונן יראה שדבר זה מן התימה הוא - כיצד באמת נתעלמה הלכה מעיני אבי הנביאים והוצרך משה להקריב את משפטן לפני השם. ובשלמא בפרשת המקושש נסתפקו - כי לא פורש מה ייעשה לו, אבל בעניין זה הלא כל דיני המשפטים כבר ניתנו להם במרה ומיני אז כבר היה משה שופט את ישראל. ואפילו לאחר מכן כאשר כבר נתגלה לו משמים, נאמר לו "כן בנות צלפחד דוברות" ואמרו חז"ל - 'מלמד שראתה עינם מה שלא ראתה עיני שלא משה', והנה אילולי נמסרו לנו דברים אלו מחז"ל לא היינו יכולים לאמרם, וצריך ביאור כיצד באמת יתכן הדבר.

וצריך לומר דכיוון שכבר נגזרה הגזירה על משה שלא יכנס לארץ, לכך נסתם ונעלם ממנו האי דינא - כיצד ראויה להתקיים חלוקת הארץ לבני ישראל. והנה מיד לאחר מכן נאמר דבר ה' למשה "עלה אל הר העברים הזה", וכמו שכתב רש"י "כיון שאמר הקדוש ברוך הוא נתן תתן להם, אמר - אותי צוה המקום להנחיל, שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ, אמר לו הקדוש ברוך הוא גזרתי במקומה עומדת". ולפי האמור יובן שכיוון שלבסוף נתגלתה לו הלכה זו, חשב שכבר הותרה הגזירה וכבר יש לו שייכות עם בני ישראל בהנחלת הארץ, לכך נאמר לו שהגזירה במקומה עומדת והוא אינו זוכה להכניסו.

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קֶרְבְּנִי לְחֻמִּי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ: (כה, א-ב)

לאחר שנגזרה הגזירה בחטא המרגלים, ניתנה להם פרשת הנסכים כדי לנחמם במה שנאמר להם מפי הגבורה - כי תבואו אל הארץ, ובכך בישרם שעתידים לבסוף לזכות לבוא לארץ. וכבר נתבאר לעיל שנבחרה דווקא פרשה זו באשר כל מהות הנסכים הם בהיותם כתוספת ריצוי והידור בקרבן, ואינם באים אלא בקרבנות שמקריבים ישראל לרגל השראת השכינה בתוכם, ובזה הייתה הנחמה לישראל - בכך שנתבשרו שעתידה השכינה לחזור ולשרות בתוכם.

והנה ענין זה חוזר על עצמו גם כאן, לאחר שנתבשרו שמשה רבינו עומד להסתלק מהם, מיד נסמכה לכאן פרשת התמיד ונסכי המועדים, לומר להם שהשכינה עדיין אינה זזה מישראל, שהרי כל קרבן התמיד אינו בא אלא מחמת השכינה השרויה תמיד בתוכם, וביתר שאת בימי המועדים שאז נצטוו להוסיף עליו את קרבנות המוספים - לרגל השראת השכינה המיוחדת בימים אלו.

עֲלֵת תְּמִיד תַּעֲשֶׂינָהּ בַּהֹר סִינִי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לִּי: (כה, ו)

רש"י הביא ב' פירושים בביאור העניין - או אותה העשויה בימי המילואים או אותה העולה העשויה במעמד הר סיני. ולכאן זה תלוי במחלו' בגמ' אם העולה שהקריבו בהר סיני הייתה עולת תמיד או עולת ראייה.

והנה קרבן התמיד של שחר הוא הפותח לכל הקרבנות של אותו היום, ואילו תמיד של בין הערביים הוא החותם והמסיים לכל הקרבנות. ולפי זה נוכל להבין שלתמיד של שחר יש בו משמעות של חינוך המזבח לעבודת היום, וכמו שמצינו בגמ' (מנחות נ.) שאין חונכים את מזבח העולה אלא על ידי קרבן תמיד של שחר. ומאידך - תמיד של בין הערביים משמעותו היא חתימה והשלמת הריצוי של כל הקרבנות שהוקרבו לה' באותו היום.

ואשר על כן באו ב' עניינים אלו בקרבן התמיד - תמיד של שחר שעניינו חינוך המזבח לעבודה, יסודו מאותה העולה העשויה בימי המילואים, בימי חנוכת המזבח. אבל תמיד של בין הערביים אשר בא כהשלמת הקרבנות כולם ועלייתם לרצון לפני השם, עניינו הוא כאותה העולה שהקריבו ישראל בהר סיני לרגל השראת השכינה בתוכם.

וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיִן:
(כה, מז)

יש להבחין שלא הוזכרו בפרשה זו לא קרבן הפסח, ולא ב' הכבשים הבאים בחג השבועות יחד עם שתי הלחם, וכן לא הוזכר פרו של כהן גדול הנעשה ביום הכיפורים, והדבר אומר דרשני.

והנה אנו מוצאים שכבר ניתנה להם פרשת המועדים בחומש ויקרא בפרשת אמור, אבל חילוק מהותי יש בין ב' הפרשיות, כאשר שם הוזכרו פרטי הדינים

המתחייבים כחלק מקביעת היום כיום מועד ומקרא קודש, כמו אכילת המצות והקרבת שתי הלחם ונטילת ארבעת המינים, ואילו כאן היא פרשת המוספים - הקרבנות שבאו כתוספת לקרבן התמיד לרגל קדושת היום.

ואם כן נמצא שקרבן הפסח וכבשי העצרת ופר של יום הכיפורים - גדרם ועניינם נקבע כחלק מעבודת היום כמקרא קודש, ולא כקרבנות המוספים, ולכן לא הוצרכה התורה להזכירם בפרשה זו. (וע"ע מה שהרחבנו בזה לקמן בס"ד).

לב המלך - מתורתו של רבינו בעל ה'בן מלך'

עבודת בין המצרים - לעורר האבלות שבלב לבטאה בדיני האבלות

ימי בין המצרים הלכתן לנהוג בהם הנהגות צער ואבל על החורבן והגלות, ולהימנע מכל ענייני שמחה. וכמובן שהעיקר בזה הוא עבודת הלב והרגש, להצטער ולהתאבל על חורבן ירושלים ובית המקדש וגלות עם ישראל.

ופשוט, כי ההלכות והמנהגים שנקבעו לימים אלו, אין עניינם רק כאמצעי ופעולה חיצונית שעל ידיהם נבוא לידי רגשות צער. אלא אדרבא, עיקר עניינם הוא, שמאחר שימים אלו הם ימי צער ואבל, מצוותם לבטא את הכאב גם בפועל בהנהגות והלכות אלו. כלומר שבימים אלו עלינו לפעול על לבנו, להתבונן במצבינו ולעורר את רגשות הלב והנפש, להתאונן ולכאוב על משבר האומה וצער השכינה, ומתוך כך שאנו דוויים וכואבים גם נבטא זאת בהנהגות והלכות אלו של בין המצרים, כשהמעשה והרגש משולבים יחדיו. ושלימות המדרגה היא להגיע למצב שיהא הכאב והצער מוחשיים ופועלים בלבו כל כך, עד שלא יהיה מסוגל לקנות בגד חדש, ולא יעלה על הדעת לעסוק בשמחת נישואין, ומראש חודש ואילך לא יהיה שייך לאכול בשר ויין, וכדומה.

וזה פשוט שאי אפשר לצוות על הלב והרגש, שהרי אין הציווי מועיל להכריח את הנפש להגיע לרגשות ואין שייך שהאדם יכפה עצמו לכך. וגם אם נוסיף ונרבה להתחזק בגודל החיוב והצורך הנחוץ לבוא לכך, אין הדברים משפיעים על הלב. אלא הדרך להגיע לזה היא להתבונן בדברים ולהחדירם אל הלב באופן המביא לידי רגשות אלו. וזה גופא גדר החיוב במצוות אלו, להביא את עצמו על ידי ההתבוננות לידי התעוררות הלב והנפש ברגשי צער ואבילות.

בימים הללו עלינו להחדיר בלב ולהחיות בנפש רגשי צער ויגון על הגלות המר, להשתוחח ולכאוב את המשבר הגדול בו שרוי עם ישראל זה כאלפיים שנה. זמן זה מיועד להתייחס מתוך רגשות לב ונפש לכל הירידה הגדולה שעברה על עם השם.

וכדי להגיע לזה יש להקדים התבוננות במשמעות של מציאות בית המקדש בישראל, להבין מהי השראת השכינה, ומה המשמעות של סילוקה, להתבונן בכללות המצב הנכון של עם ישראל, כיצד הוא ראוי ונכון שיהיה, וכיצד הוא מצבו במציאות. ואז יבוא להתבונן בכל הסבל וההשפלה שבגלות, על צערן של ישראל, על ירושלים ועל עמה כי נפלו בחרב, על חילול כבוד ה', על חורבן בית המקדש ועל סילוק השכינה, על כבודן של ישראל וגלותם מעל שולחן אביהם.

ואמת אמנם שעיקר עבודת ימים אלו הוא עצם הצער והכאב להיות דואגים ומצרים על השבר אשר אנו שרויים בו ושפלות מצב האומה. אך יחד עם זה מתעורר גם רגש של זעקה אל ה' ותפילה שיקום וירחם את ציון ויגאלנו. וכן מגיעים מתוך כך להתעוררות תשובה, כי כאשר עוסקים באבל ובמשבר, ומתבוננים ובאים אל ההכרה שהסיבה והגורמים למצב שפל זה הם החטאים והעוונות, אזי מתעוררים לתיקון המעשים, ובפרט בעניינים שהביאו את החורבן, דהיינו שנאת חנם, וריחוק הלב מהשי"ת ועבודתו.

לב לדעת – ענין בפרשה

ארבעת הבחינות במועדי השם אשר ניתנו לישראל

בפרשה זו אנו קוראים על מוספי המועדים – הימים המיוחדים אשר נצטוו ישראל לקבעם כמקראי קודש וכחג להשם. והנה אנו מוצאים שפרשת המועדים נאמרה לראשונה כבר בהר סיני, חזרה ונשנתה לאחר הקמת המשכן, משולשת בכתוב בפרשת אמור, ונכתבה גם כן לפנינו בפרשה זו, וחזרה ונאמרה להם מפי משה בפרשת ראה אשר בספר דברים. דבר זה אינו אומר אלא דרשני – לשם מה חזרה התורה ושנתה פרשה זו כל כך הרבה פעמים.

והנה המתבונן יראה שבכל פעם באו פרטי דינים אחרים בעניינם. בחומש שמות הוזכרו המועדים על שם תקופתם בשנה – חג האביב, הקציר והאסיף, ולא הוזכר בהם רק עניין העלייה לרגל ליראות לפני השם. בחומש ויקרא כבר נכתב על סדר העבודה שנקבע לכל מועד במועדו, בפרשת פנחס התחדשו קרבנות המוספין, ובספר דברים נאמר דין השמחה שיש בהם, ודבר זה טעון התבוננות.

אמונים אנו על כך שהתורה לא כתבה אפילו מילה אחת לשווא חלילה. ואם כן צריכים אנו לטעם כדי לבאר הדבר מה שישנם בתורה הרבה עניינים ומצוות שחזרו ונכפלו, אחר שכבר נכתבו פעם אחת. והנה כבר לימדנו חז"ל ש"כל פרשה שנאמרה ונשנית, לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה (סוטה ג.)" – תמיד יש איזה דבר שנתחדש באותה פרשה שהוכפלה, ולכך חזרה התורה וכתבתה פעם נוספת.

ולכאורה היה מקום לבוא ולשאול, על מה ולמה ראתה התורה לכפול פרשה שלימה רק בשביל דבר אחד שנתחדש בה, לכאן' הייתה ראויה להיכתב פרשה זו פעם אחת, ולכלול במקומה הראשון את כל פרטיה ודקדוקיה. וביותר יקשה, שהרי מצינו מקומות שלא נכתב בפרשה שנכפלה שום פרט דין חדש להלכה.

ומה שלימדנו רבותינו בזה, שמהאופן שבו כתבה התורה כל מצווה ומצווה אנו יכולים ללמוד לא רק את פרטי דיניה ודקדוקיה, אלא גם את גדרה ועומק מטרתה וכוונתה. ולפי זה אם אנו מוצאים שנשנתה פרשת המועדים כמה פעמים בתורה, צריכים אנו להתבונן מה באמת התחדש בכל פרשה ופרשה.

ומה שיוכל לפתוח לנו פתח להבין כל זה, הוא מה שקבעה התורה כל פרשה בספר אחר. והנה כל בר דעת יבין שחלוקת התורה לחמשה ספרים אינה חלוקה מקרית גרידא, ולכל ספר יש את מהותו ועניינו המיוחד לו. והנה פתח לנו בזה רבינו הגדול זצ"ל את יסודו – שיש לכך ביטוי ביחס של הקב"ה לעם ישראל. שהרי מצינו בתורה שנקראו ישראל כד' בחינות: ראשית נקראו עבדי ה', למעלה מזו מצינו שנקראו כהני השם – כמש"נ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. וכן כתוב בתורה שהיו כבחי' עם וצבאות השם, והעולה על כולנה- הבחינה הנשגבה שנקראו בנים לפני המקום.

וכאשר נתבונן נבחין בכל ספר מתגלה בחינה חדשה של היחס המיוחד בין הקב"ה לעם ישראל – בסדר מוסיף והולך. בספר שמות – שהוא בעצם ראשית כריתת הברית לאחר יציאת מצרים, היחס של הקב"ה לעם ישראל הוא כמלך המצווה לעבדיו. ספר ויקרא כשמו כן הוא – תורת כהנים, כאשר נכתבו בו כל המצוות המתחייבות מהיותם של בני ישראל ככהנים הקדושים לעבודת השם ולקיום דברו, ועל כן באו בו כל ענייני הקרבנות וכן גדר הקדושה והטהרה בישראל. בחומש במדבר אנו מוצאים שהיחס של הקב"ה לישראל הוא כמלך לעמו, ועל כן באו בו פקודי בני ישראל וסדר מסעותיהם במדבר כצבאות המלך. ואילו בחומש דברים מתגלה היחס המופלא והמיוחד שנקראו ישראל בנים לפני המקום, ואכן – בחומש דברים אנו מוצאים שדיברה תורה בלשון של אב המצווה את בנו, ומדריכו ללכת בדרך טובה וישרה למען ייטב לו כל הימים.

והנה אחר שהודיענו כל זאת, נפתח לנו פתח להבין את פרשיות המועדים, שהרי כל עניינם של המועדים הוא מלשון ונועדתי לך שמה – הזמן שבו עם ישראל נועדים עם מלכם – הקב"ה, ואם כן נבין מדוע הוצרכה פרשה זו לחזור ולישנות בכל ספר וספר – לפי הבחינה המחודשת של היחס של הקב"ה לעם ישראל המתגלה בספר זה, נכתבה פרשת המועדים בהתאם לענייני המיוחד של אותו הספר.

הפעם הראשונה נאמרה בספר שמות, שבו בני ישראל נקראו בבחינה של עבדי המקום, ושם נאמר: "שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זָכוֹרָה אֶל פְּנֵי הָאֱדֹן יְיָ" בני ישראל נצטוו לעלות ליראות את פני אדונם - השם, להודות לו על העבר ולבקש על העתיד, וכמו שביאר שם הרמב"ן: "הנה כלם על שם מעשיו מן השדה לתת בהם הודאה לא-להים, שהוא שומר חקות שמים ומוציא לחם מן הארץ להשביע נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב. וזה טעם אל פני האדון ה', שהוא האדון המפרנס עבדיו, ובנטלם פרס מלפניו יבאו אליו לראות מה יצום".

והנה מפרשי המקרא נתקשו מאד במה שאנו מוצאים לאחר מכן שפסוקים אלו חוזרים על עצמם כמעט במדויק בפרשת כי תישא, אחר נתינת הלוחות השניות: "שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זָכוֹרָה אֶת פְּנֵי הָאֱדֹן יְיָ אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל" (לד, כג). ויש שכתבו שחזר ונשנה בשביל מה שנאמר שם: "וְלֹא יִחְמַד אִישׁ אֶת אֲרֻצָּה בַעֲלֹתָהּ לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה" (לד, כד). אבל היא גופא קשיא, מדוע באמת לא כתבה התורה ענין זה בפעם הראשונה. והמדקדק יראה שנוסף בפרשת כי תישא המילים "אלוקי ישראל", ובכך נוכל להבין - שהרי פרשה זו נאמרה להם אחר הקמת המשכן, שבו התחדשה בחינה מיוחדת זו שהקב"ה הוא אלוקי ישראל ושכינתו שרויה בתוכם, ודבר גדול זה מהווה סיבה ומחייב בפני עצמו לעלייה לרגל ליראות פני השם. ולכן דווקא כאן הובטחו בדבר זה של לא יחמוד איש את ארצו - אחר ששם ה' נקרא עליהם והשכינה שרויה בתוכם, וזו ישראל להנהגה זו ולשמירה מיוחדת משמים.

עוד יש להבחין בכך שבחומש שמות הוזכרו המועדים על פי תקופות השנה בלבד, ולא נקראו בשמותם - חג המצות השבועות וסוכות. וביאור העניין הוא משום שלפי הבחינה שנכתבה כאן, עניינם נקבע מעצם היום ואין לבני ישראל חלק בהם, ורק לאחר מכן התחדש שבני ישראל הם שבכוחם לקדש הזמנים ולעשות ימים אלו כמקראי קודש.

הפעם הבאה שנאמרו המועדים לבני ישראל היא בספר ויקרא - בפרשת אמור. שם נאמר להם הלשון "אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם (כג, ד)" - כאן לראשונה התחדש שבני ישראל הם שמקדשים את המועדים על ידי שקובעים אותם כימי שבתון ומקרא קודש, ועל ידי כך נוצרת מהותם המיוחדת של ימים אלו.

הפרשה השלישית - נאמרה לפנינו בספר במדבר, אחר שנשלמה העמדת עם ישראל כצורתו וכתקנו כעם להשם, ניתנה להם פרשה זו - שבה נצטוו להביא את המוספים כתוספת לקרבן התמיד, אשר הוא בא בכל יום מחמת השראת השכינה בתוכם, ועליו נצטוו להוסיף עוד את קרבנות המוספים לרגל הבחינה המיוחדת שבאה לידי ביטוי ביום זה על ידי המועד אשר חל בו. בפרשה זו לא הוזכרו שהם מועדי השם, כיוון שכל ענינה הוא הקרבנות שמביאים עם ישראל לרגל מה שזכו לו באותו המועד.

אבל בספר דברים התחדשה הבחינה של 'מועדי ישראל' - ימים שנתקנו לבני ישראל כימי שמחה לפני השם על רוב הטובה והברכה שהקב"ה משפיע עליהם תמיד, ובפרט בימים אלו, ועל כן נקבע כל מועד לפי עניינו וההטבה שיש בו ובתקופתו. ולכך גם נאמר בפרשה זו "לֹא תוּכַל לְזַבֵּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאֶחָד שַׁעֲרֵיהֶם אֲשֶׁר יְיָ אֱ-לֹהֵיהֶם נָתַן לָהֶם: (טז, ה)" - משום שדווקא לפי גדרה של פרשה זו הו"א דכיוון שהוא מועד שניתן להם לבני ישראל, נוכל להקריב את הפסח בכל מקום, קמ"ל התורה שאפשר לעשותו אך ורק בירושלים. בכך הושלמו ארבעת הפרשיות במועדי השם אשר ניתנו לבני ישראל, בד' בחינות זו למעלה מזו, לפי דרגתם וחיבתם לפני המקום.

סיכבה ההשגחה העליונה שתהא נקראת פרשת המועדים בכל שנה ושנה, סמוך ונראה להתחלת ימי האבלות על חורבן בית מקדשינו. ואכן - ככל שנשיג ונרד לעמקם ומשמעותם של ימי המועדים אשר נקבעו לישראל כדי לשמוח ברוב הטובה שזכו לה לפני המקום, כך נבין כמה התרחקנו בגלותנו מהמצב הנכון והראוי לנו בהיותנו סמוכים על שולחן אבינו.

והנה כבר לימדונו חז"ל שכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה - כי מי שליכו עם לב האומה לא די בכך שישמח עמה במועדיה, אלא צריך הוא להשתתף עמה באבלה ולכאוב את כאבה, ובכך יוכל להימנות על בניה ולזכות ולראות בנחמתה. ומי יתן שנזכה לכך כבר בשנה זו, והימים אשר קרא ה' לצום ולבכי ולמספד, יהפכו לנו לימי ששון ושמחה ולמועדים טובים, במהרה בימינו.

לשליחת הערות וכן לקבלת הגיליון ניתן לשלוח הודעה לכתובת: levleovin@gmail.com.